СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 30. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 6 лютого 1932. VOL. XL. No. 30. Jersey City, N. J., Saturday, February 6, 1932. THREE CENTS.

ҐРІН. ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО СЕНАТУ В СПРАВІ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, звернувся до сенату з домаганням негайної ухвали законопроєкту Ля Фолета-Костинґена, який призначує на допомогу безробітним $375,000,000.

Проти цього проєкту піднеслась опозиція. Демократи хочуть признати ту суму стейтам титулом позички, а другу таку суму призначити на будови і в той спосіб дати роботу певній частині безробітних.

Ґрін каже, що тепер є така нужда, що не можна думати про ніякі позички стейтам чи на будову, а треба дати допомогу як дарунок. Бо, каже Ґрін, коли можна було дати $2,000,000,000 на ратунок банкових інституцій, то треба також дати негайно поміч тим, що примирають з голоду.

НОВИЙ СЕКРЕТАР СКАРБУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер заіменував Оґдена Л. Милса з Ню Йорку секретарем скарбу. Милс походить з богатого роду. Працював як підсекретар разом з Мелоном 5 останніх років. Уважають його здібною і працьовитою людиною. Надіються, що в сенаті буде проти нього опозиція.

МЕЛОН ЗАДОВОЛЕНИЙ З АМБАСАДОРСТВА.

ВАШИНҐТОН. — За який місяць Андру Мелон, відомий міліонер і секретар скарбу, обійме уряд амбасадора до Великої Британії. Мелон заявив часописним кореспондентам, що є дуже задоволений з того назначення, бо думає, що йому не буде важко вести диплЬоматичну акцію, бо Европу знає, і має там добрі знакомства.

В розмові з кореспондентами підчеркнув, що коли покинув свої бизнесові заняття й став працювати у Вашинґтоні, дізнав великої сатисфакції. Бо, казав Мелон, найбільше задоволення має людина тоді, коли може побороти перешкоди і осягнути певні результати. Він певний, що нове поле діяльности дасть йому нову заохоту до нової праці.

ГРОШІ В РУХ!

ВАШИНҐТОН. — Відозва Гувера в справі пущення в рух переховуваних по домах грошей знайшла широкий відгомін. Вже вислано запрошення до 39 ріжних краєвих орґанізацій, які запрошується до Вашинґтону на конференцію в ціли виготовлення пляну пропаґанди, щоби переконати загал, що пустити в рух $1,300,000,000 переховуваних приватними одиницями грошей, значить облекшити кредит і дати роботу тисячам безробітних.

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ БЕРЕ ПОЗИЧКУ.

НЮ ЙОРК. — „Ріконстрокшон Файненс Корпорейшен", яку щойно встановлено з евентуальним капіталом до $2,000,000,000, вже має доброго кліента. Є ним Пенсилвенійська залізниця, яка хоче затягати кождого місяця позичку на суму $5,000,000 і вживати ті гроші на електрифікацію своєї залізничої сіти та на поправу залізничих двірців. Така позичка уможливить компанії давати роботу яким 20,000 безробітним.

СМИТ БУДЕ КАНДИДАТОМ НА ПРЕЗИДЕНТА.

НЮ ЙОРК. — Бувший ґовернор Ал Смит, проголосить на днях заяву, з якої буде виходити, що він не має нічого проти цього, щоби його ставили демократичним кандидатом на президента. Але сам він не буде вести ніякої кампанії в свою користь.

ВІДМОВЛЯЄ ЛІДЕРСТВА БЕЙКЕРОВИ І РУЗВЕЛТОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Джозеф Тумулті, бувший секретар Вилсона, скритикував дуже гостро становище Нютона Бейкера і ґовернора Рузвелта в справі приступлення Злучених Держав до Ліґи Націй. Він каже, що Бейкер і Рузвелт відмовляються від Ліґи в часі, коли саме треба Ліґу як найбільше поперти, бо стоїмо перед загрозою нової війни. І відмовляються вони від Ліґи через малу справу, бо не хотять зражувати собі виборців. А це вказує на те, що вони обидва не є дійсними лідерами.

ЕКСПЛЬОЗІЯ НА КОРАБЛІ З НАФТОЮ.

МАРКУС ГУК (Пенсилвенія). — Кілька вибухів на тягаровім кораблі „Бідвел" знищили не тільки корабель, але вбили 17 людей, а кількох моряків тяжко ранили. Корабель був призначений для перевозу нафти. Причини вибуху досі не вислíджено.

ЗНАЙШЛИ РОЗБИТИЙ ЛІТАК З 8 ЖЕРТВАМИ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — По довгих пошукуваннях знайдено в ярузі, серед снігу, розбитий пасажирський літак враз з 8 вбитими подорожними.

ҐЕНЕРЯЛЬНИЙ КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Понад 5,000 робітників жіночих одягів рішили візвати своїх 30,000 товаришів до ґенерального страйку, як протесту проти зниження платні й життевої стопи і так нужденно плаченого робітника кравецької промисловости.

НІМЕЦЬКА ШКОЛА І ВЕРСАЙСЬКИЙ ТРАКТАТ.

Шкільна влада в Ольденбурґу приказала в новорічному обіжнику, щоб у вищих клясах усіх шкіл займалися пильно змістом версайського договору і впоювали в молодь переконання, що ці постанови не законні. Ця лектура має на меті підносити патріотичного духа серед молоді.

БУЧА В ТЕАТРІ.

У мадридському театрі „Апольо" виставили недавно вперше песу „А. М. Д. С.", написану еспанським послом у Лондоні, Романом Перецем де Айала. На виставі була буча, бо песа різко осуджує життя в езуїтських монастирях. При кінці першої дії дві сестри Сане почали свистіти. У відповідь аристократкам покотилась буря оплесків. Молодих дівчат захистила перед помстою юрби поліція, а дві інші жінки та пять мужчин, що теж свистіли, арештувала.

БОЛЬШЕВИЦЬКА МОРАЛЬ.

У суді в Раві Руській іде слідство проти бувшого сельробівського аґітатора та кандидата на посла, Василя Бзделя з Верхрати. Закидують йому, що побрав якісь гроші на памятник Пілсудського та що займався полагоджуванням справ інвалідів бувшої австрійської армії. За ті „заходи" казав собі платити. Коли заінтересовані побачили, що така „інтервенція" не помагає і гроші опинилися в кишені Бзделя, повідомили поліцію, а ця передала справу судови.

НАДЗБРУЧАНСЬКА ІСТОРІЯ.

Ще в часі світової війни донька Гаврилишина, дяка з Фащівки біля Грималова, вийшла заміж за тарнорудського селянина та замешкала на другому березі Збруча. Того року вона переказала свому батькови, що хотіла би втекти з Радянщини, бо там їй погано живеться. У половині грудня два парубки з Луки Малої перейшли Збруч, викрали її та привели до батька в Фащівку. Її батько намагався полекшити дочці поворот і зобовязався підстаршині КОП-а заплатити 50 долярів за допомогу. Підстаршина дав воякам вказівки, щоби стріляли, якщо большевицька кордонна сторожа намагаласяб спинити втікачів, і тим викликати закolот і допомогти до втечі. А тимчасом парубки повернулися з вкраденою молодицею та з її двома дітьми — іншим шляхом через Збруч, себто не в тому місці, де вижидали їх вояки КОП-а, які мали їм допомогти. Тому батько молодиці не заплатив підстаршині КОП-а. Справа стала дуже голосною; довідалася про це влада; підстаршину арештували і він стане перед військовим судом.

НОВА ЗНАХІДКА В ОЗЕРІ НЕМІ.

Першого дня латинських Різдвяних Свят в озері Немі (в Італії) показався третій корабель, у дійсности більший байдак до веслування. Він добре законсервований. Служив для комунікації між обома великими кораблями цісаря Каліґулі. Байдак сам виринув, бо глибина озера постійно зменшується, хоч випомповування води вже спинили. Вона опадає тому, що просякає крізь береги Немі до Альбанського озера.

ЧІЧЕРІН У ЗАХИСТІ ДЛЯ БЕЗДОМНИХ.

Берлінський щоденник „12 Ур Абендблят" приносить вістку з Москви, що радянська поліція арештувала бувшого комісаря закордонних справ, Чічеріна, пяного на вулиці Москви. Спершу влада опрокинула таку поголоску, що миґом ширилася серед диплЬоматичних кругів, але всетаки поголоска виявилася правдивою. Коли Чічерін попав у неласку Сталіна, — опинився без усякої спроможности жити. Відмовили йому всюди у проханнях хочби маленького заробітку. Дверникам усіх державних установ приказали не пускати до них Чічеріна, який шлявся усюди в пошукуванні праці. З горя Чічерін почав запиватися та падав усе нижче — на дно життя. Поліція зустріла його пяного на вулиці та примістила в захисті для бездомних, а звідтіль його мають вивезти на Крим. Годиться пригадати, що теперішній комісар закордонних справ, Літвінов, який був колись лише затсупником Чічеріна, належав до запеклих його ворогів і причинився чимало до уступлення Чічеріна зі становища комісаря закордонних справ і настроїв Сталіна — ворожо до нього.

ЧУДО СВІТА — СТАТУЯ ЛЕНІНА.

Чудами світа називали старинні статую Аполя, що стояла над Родоським заливом, і статую Мемнона, сина Авбори, який витав свою матір гармонійними звуками, коли перші проміні сонця позолочували його голову. Чудом Нового Світа називають статую Свободи, що велитенським смолоскипом освічує нюйорську пристань. А оце Сталін хоче відібрати їм почесну назву. У змаганні перегнати не лише старинний, але і Новий Світ, приказав Сталін біля морських воріт Ленінграду вибудувати велитенську статую Леніна — висотою 110 метрів; сама статуя буде висока 50 м. і основа 60 м. Недовірники здвигають плечима, називають це вибриком мрії большевицького володаря. Але вони не розуміють діла: чейже Хеопсови не вдалося вибудувати потрібний для Єгипту канал від Нілю до Червоного моря, але вдалося вибудувати піраміду. Тимсамим невдачі при будові Дніпрельстану не вказують ще на те, що й будова статуї Леніна не вдасться. Нам відомо від Геродота, як будував свою піраміду Хеопс: „Одним приказав тягнути камінні брили з каменоломів до берега Нілю, а другим звідтіля до Лівійських гір. І вони працювали відділами по 100,000 людей і змінялися після кожних трох місяців. І не було камінної брили меншої від 30 ліктів"... Хіба Сталін у гірших умовинах як Хеопс?... Він прикаже одним — волікти скелі, другим — розбуджувати ентузіязм прозою та віршами, театральними виставами та фільмами, третім (а все невільникам!...) відраховувати частину заробітньої плати на кошти будови, четвертим — посилати невдоволених робітників і скупих жертводавців на Соловки... Сьогодні на щастя, істнує радіо та інші хитрі винаходи, то дуже можливе, що в Ленінграді не лише вибудують статую Леніна, але що вона витатиме всіх подорожних, які прийдуть у пристань, такими словами: „Даешь валюту?"

„ПЕРЕБУДОВА" КИЇВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

Українську Академію Наук у Київі, проти якої вже нераз виступала влада, знову значно перебудували та зменшили на 60 процентів кредити для неї. „Перебудова" почнеться від звинення кількох секцій, а саме історичної. Керманич історичної секції, відомий український історик Грушевський, недавно примусово виселений поза кордони Радянської України.

З промови бувшого комісаря Шліхтера, тепер віцепрезидента академії, виходить, що історичний відділ звивають тому, бо, не зважаючи на зусилля влади та комунітсичної партії — українські історики в своїх творах проповідують національну ідею та гасла відірвання України від Росії. Ця пропаґанда під формою науки закорінена так глибоко, що захопила навіть усе-український інститут марксизму і ленінізму. Його керманича, проф. Яворського, усунули з комуністичної партії та виселили поза кордони української републики.

Наслідком зменшення кредитів Українська Академія Наук спинила виплачування науковим робітникам. З браку коштів академія обмежила значно свої видатки.

СКІЛЬКИ ВІЙСЬКА МАЮТЬ НАЙБІЛЬШІ ДЕРЖАВИ.

Перед конференцією розброєнь Ліґа Націй перевела анкету про теперішній стан зброєння. З неї бачимо: найбільшу армію мають Совіти — 850,000 постійного війська і резерви 5 міліонів. Потім ідуть: Франція 700 тисяч і 4,300,00 резерви, Італія 500 тисяч і 3 міліони резерви, Польща 300 тисяч і 2 міліони резерви, Румунія 300,000, Англія 300,000, Японія 280,000, Югославія 220,000, Еспанія 160,00, Чехословаччина 200,000, Німеччина 120,000. Удержання цих збройних сил коштує біля 2 міліярдів долярів.

ПОСТРІЛИЛИ НА ГРАНИЦІ.

Дня 31. XII. 1931 в год. 7. веч. на румунсько-польській границі Слобідка—Чорногузи коло Кут, пов. Косів, румунська граничня сторожа постріляла Василя Гавриша, літ 20, зі Слобідки, котрий по пострілі перебіг на польську територію і, прибувши до мешкання Марії Томащук в Слобідці, помер. Судово-лікарська комісія перевела секцію трупа.

НОЖЕМ В ОКО.

В Каліші до ресторану Робака в ніч Сильвестра прийшов гурт студентів. Випили, закусили й попросили рахунку. Не ставало гроша заплатити. На цьому тлі зчинилася бійка, в часі якої студент Овоц Болеслав схопив за ніж і пробив Робакови око. Робак умер.

НОВИЙ ПРИСУД СОЛОМОНА

У Парижі виставили недавно одноактівку „Біблійні історії" — Трістана Бернара. Одна з них це суд Соломона. Теща привела до суду двох мужчин; один з них її зять, але як пізнати котрий?... Соломон дає приказ розтяти тещу на дві половини... — „То не так легко!" — спокійно каже один з мужчин. А другий захоплений присудом, крикнув: „Чудесно! Швидко!..." — „То справжній твій зять!" — показує на нього Соломон і усміхнена теща веде до дому перелякану жертву...

УКРАЇНА НЕ МОЖЕ ВИКОНАТИ ВИМОҐІВ МОСКВИ НА ЗБІЖА

ВИКОНАНО ЛИШЕ 75% ПЛЯНІВ ПО ЗАГОТІВЛІ ЗБІЖА. БІЛЬШЕ НЕМА З ЧОГО ДАВАТИ.

МОСКВА (СССР). — Ґазета „Правда" подає мало потішаючі відомости про стан заготівлі збіжа для держави. Особливо зле ця справа стоїть на Україні, де пощастило виконати пляни заготівлі збіжа лише на 75%, а найгірша вона в тих районах, де большевики сподівалися дістати найбільше збіжа. В багатьох районах самі колективні господарства старалися дати державі як найменше збіжа, лишаючи собі впершу чергу те, що потрібно їм для задоволення власних потреб. Місцева влада не змогла перешкодити цьому.

В купянському районі на зборах районового партійного комітету та колхозників предсідник районового виконуючого комітету, Ємець, отверто заявив, що вже час державі припинити збирання збіжа на Україні, бо ніхто не може виконати більше як 75% пляну, що властиво вже виконано. Ніхто не заперечив такої заяви Ємця, бо очевидно більшість цілковито з нею погодилася.

Дезорґанізація радянського транспорту причиняється значно до погіршення справи хлібної заготівлі. Сотні тисяч тон зерна знаходиться на зсипних пунктах, або в ваґонах на залізницях. Зерно зсипано вогким, а тому воно пріє, а місцями, як наприклад, в Нижньому Ломові на Поволжу, загорілося 190 ваґонів жита. Тому руїна транспорту й непорадність влади приводять до того, що тяжкий стан зі збіжам через невиконання всіх плянів ще більше погіршується й стає катастрофальним.

ЯПОНЦІ ПОСИЛАЮТЬ ЦІЛУ ДИВІЗІЮ ДО КИТАЮ

ШАНҐГАЙ (Китай). — Після відмови приняти пропозицію чотирох держав про замирення в Шанґгаю японський уряд спішно післав туди цілу військову дивізію в числі 11,000 жовнірів. Разом з тим фльота та літаки почали інтензивніше бомбардування китайської дільниці міста та деяких фортів старої фортеці.

Китайці зорґанізували опір і місцями здобули перемогу над японськими відділами. Численна китайська армія в Шанґгаю терпить дуже з недостачі амуніції, а тому не може дати Японцям опору, відповідно до своїх сил.

ЯПОНЦІ ЗАХОПИЛИ ХАРБІН.

ХАРБІН (Манджурія). — Після впертого бою Японці захопили місто Харбін. Китайська армія, зовсім здеморалізована й здезорґанізована, відходить на північ. Японські літаки та кіннота переслідують Китайців.

Чужинецьке населення Харбіна стрінуло Японців з задоволенням. Сподіваються всі, що під японською окупацією будуть почувати себе спокійніще.

МОСКВА ПРОТЕСТУЄ.

ТОКІО (Японія). — Російський амбасадор Трояновський зложив перед міністром справ закордонних, Йошізавою, протест проти того, що японські війська вживали самочинно Східно-Китайської залізниці для свого переїзду з Ціцікара до Харбіна. В Москві заступник комісаря справ заграничних, Карахан, формально запротестував перед японським амбасадором проти захоплення японськими військами міста Харбіна.

Командуючий японськими військами в Манджурії, ґенерал Хонджо, заявив, що його війська захопили Харбін лише з метою охорони японських громадян, які там мешкають. Далі він заявив, що його армія нічого не має спільного з китайською кірінською армією, котра також виступає проти ґенерала Тін-Чова, який боронив Харбін перед Японцями.

Японці захопили в свої руки південну віднogу Східно-Китайської залізниці. На протести співвласників цієї залізниці, большевиків, японське командування заявило, що китайська охорона покинула цю залізницю, а тому Японці самі взялися до її охорони.

АНҐЛІЯ ВПРОВАДЖУЄ МИТО.

ЛОНДОН (Анґлія). — Можна напевно сказати, що від 1 березня наступить кінець анґлійської „свобідної торговлі", яка була в Анґлії протягом 90 років. Увесь цей час Анґлія не обкладала митом ніякого довозу виробів та сирівців до неї.

Тепер канцлер державної скарбниці, Невіл Чемберлейн, поставив на обговорення парляменту законопроєкт про впровадження мита у висоті 10% вартости від усього того, що буде довозитися до Анґлії. Виключення зроблені дуже невеликі.

ЗА ПОДІЛ ПАЛЕСТИНИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Арабські лідери виробили проєкт поділу Палестини на дві, цілком автономні провінції: арабську та жидівську. Араби сподіваються, що лише таким способом вони зможуть добитися забезпечення їх власних інтересів на своїх землях. Плян цей має обговорити арабсько-жидівська конференція „довкола круглого стола", яку сподіваються скоро скликати.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛІҐА НАЦІЙ І АМЕРИКАНСЬКІ ВИБОРИ

Дві політичні течії змагаються в Злучених Державах ще далі: одна є за те, щоби стояти осторонь Европи, Ліґи Націй, Міжнародного Суду, не уділяти ніяких мораторій, не зменшати воєнних довгів і не давати Европі ніяких позичок, а друга твердить, що в Злучених Державах неможливо буде добре жити, коли в Европі буде хаос і економічна нужда й коли Америка не приложить своїх рук до забезпечення мира в Европі.

А що цього року відбудуться президіяльні вибори, то кандидати змушені виявити свої погляди щодо цих справ. На ділі ці справи є дуже важні, але ніхто з кандидатів не розвязує їх так, як треба, а тільки підходить до їх розвязки в такий спосіб, щоби мати по своїй стороні як найбільше виборців. І тому саме, коли евентуальний демократичний кандидат на президента, Нютон Д. Бейкер, заявив, що американська суспільність ще не готова в своїй опінії на приступлення Злучених Держав до Ліґи Націй, нюйорський ґовернор, Френклин Рузвелт, евентуальний суперник Бейкера, заявився взагалі проти приступлення Америки до Ліґи, хоч давніше був іншої думки. Заява Рузвелта виглядає на те, що він хотів „збітувати" свого суперника перед масою виборців. Бо поза тим вона не промовляє до розуму арґументами.

Що Ліґа Націй не відповідає тим ідеалам на яких її хотів збудувати Вудров Вилсон, — це кождий знає. Що в ній рішають далі ті, які допустилися по світовій війні найбільших насильств, це теж правда. Що вона санкціонує далі насильства, це знаємо найкраще ми, Українці. Але що це все має спільного з тим, щоби Злученим Державам відмовлятися від членства в Лізі Націй?

Саме в тім самім часі, коли появилася заява Рузвелта в справі Ліґи, оголосили американські ґазети інтервю американського кореспондента Никербокера з Гітлєром, провідником німецьких фашистів. Гітлєр каже, що німецький нарід і вся Европа є тої думки, що Злучені Держави повинні бути в Лізі Націй і старатися своїм впливом направити те лихо, якого допустилися ті, що виграли світову війну. Америка, каже Гітлєр, пішла до війни, заважила на її висліді й не може відмовитися від консеквенцій, які є вислідом виграної аліянтів. І так, як вона заважила на виграній війні, так повинна заважити своїм впливом на тім, щоби зліквідовано ті кривди, які наніс верзайський договір. І тому їй треба бути членом Ліґи Націй.

ЩО НОВОГО НА ПІДКАРПАТТЮ

(З розмови з Юлієм Гуснаєм, українським послом до чехословацького парляменту).

I.

Зріст національної свідомости серед Українців на Підкарпаттю.

(ор) Коли посол Юлій Гуснай підчас свого переїзду через Львів згодився дати там відчит про положення на Підкарпаттю, українська громада була дуже зацікавлена. Як звичайно в таких випадках, польська поліція не допустила до відчиту. З того громада могла вносити, що посол Гуснай міг і мав сказати українській громаді якісь відрадні для неї річи. Українські ґазети пробували дізнатися від п. Гусная те, чого йому не вдалося сказати на відчиті, але розмова вийшла дуже уривкова, певно тому, що посол не мав богато часу з огляду на приказ польської поліції забратися зі Львова в протягу одної доби.

Отсе й заставило мене шукати стрічі з послом Гуснаєм.

Побачив я його підчас свого побуту у Празі, в будинку чехословацького парляменту. По короткім обопільнім представленню, в якому сейчас можна було пізнати що маю до діла з людиною, яка не знає звичайних у Польщі буцімто високих товариських форм, а зате воліє простоту й щирість в обходженню, ми відразу пірнули в ділову розмову.

„Вас певно з усього найбільше цікавить, як стоїть українська свідомість на Підкарпаттю?" — говорив посміхаючися посол Гуснай. Я, видно, зробив здивовані очи, коли він уважав за відповідне додати: „Це звичайно перше питання, яке мені ставлять люди з галицької України".

„Мене цікавлять усі сторони українського життя на Підкарпаттю", кажу, „але як ми почали від національної свідомости, то давайте говорити від свідомости. Це такий самий добрий початок, як і кождий інший".

„Отже національна свідомість на Підкарпаттю сильно зросла. Нарід починає щораз більше розуміти, що він український нарід, один нарід з тим народом, що живе з ним у межу через Карпати, а далі на Покуттю, Поділлю, Волині й на степах України. Є ще, очевидно, люди, які думають інакше, і з ними йде безупинна боротьба. Це є один з головних спорів у нашому народі на Підкарпаттю".

„Які є, на вашу думку, виглядя цеї боротьби? Питаю не тому, що маю сумніви, куди піде цей розвій та як він скінчиться, але хочу знати, як мається справа відповідно до ваших обсервацій.

„Як я вже сказав, свідомість поступає. Вона нині далеко, далеко більша, ніж була тоді, як ми дісталися під Чехословаччину. Українство шириться в усіх верствах народу. Воно приймається, очевидно, найперше в тих, які добилися освіти. Воно йде з освітою. Молодіж і вчительство найбільше свідомі. Але й селянство та робітництво теж свідомі, бо вони вже богато освідомилися від часу прилучення Підкарпаття до Чехословаччини. Кацапство, що колись обхоплювало всю молодь і вчительство, нині там уже майже не має прихильників. Вся молодіж і майже все вчительство освідомилися національно. Про національне освідомлення вчительства най послужать отсі факти: Коли в 1920 році по українськи вчили 3 вчителі, а по кацапськи або московськи 800, то в 1920 конґрес учителів заявився за українську мову".

„Може це просто чисто практичне, утилітарне переконання, що народня мова краща?" — питаю я. „Хоч і це, очевидно, дуже легко доведе до української національної свідомости, але може покищо воно не довело. Чи не вважають вони за потрібне тільки вчити по народньому, щоби їх народньою мовою вчити, що вони не Українці, а щось іншого?"

„Ні. Згаданий конґрес учительства Підкарпаття заявився не тільки за навчання українською мовою та за вживання фонетичного правопису, який вже так довго утвердився для писання українською мовою, але й він заявився виразно за те, щоби наш нарід називати Українцями. Ще недавно був страх, що назва „Україна" тут ніколи не прийметься. Тепер цього страху нема".

„Це, видно, поступ дуже великий, дуже скорий. Цей процес у Галичині поступав значно повільніше. Якій обставині приписуєте цю скорість?"

„Я пояснюю це ріжними впливами. Мене особисто освідомив в українстві — аж дивно сказати — чеський проти-український посол Кльофач. На одному вічу так званих чеських народніх соціялістів в Берегові в 1924 році, на якому я був, Кльофач сказав майже дослівно так: „Ми не сміємо завести до руських шкіл на Підкарпаттю української мови, але мусимо завести російську („русску") мову, а то з тої причини, що Львів близько, а Москва далеко, і наші Русини ніколи до Москви не дістануться". Так він сказав, а я відазу додав собі: то значить, що до Львова ми можемо дістатися. Я вже знав, звідки йшла така завзята аґітація проти українства, а за кацапство. Відтоді я вже знав, що я Укаїнець. Так мене Кльофач навчив бути свідомим Українцем. Йому я завдячую свою національну свідомість і я йому ту „вдячність" публично висказав у парляменті — не на те, щоби висказати вдячність, а на те, щоби мати від нього публичне признання, що він таке говорив. Я йому пригадав його слова, а він і похвалився сейчас, що він їх справді сказав.

„В подібний, як не зовсім такий спосіб, доходять до національної свідомости інші наші люди на Підкарпаттю. Противна українству аґітація деяких чеських партій освідомила національно богато наших людей. Нині люди вже знають, чому чеські аґрарії ширять москвофільство й піддержують кацапство на Підкарпаттю. Не всі, очевидно, приходять до свідомости такою дорогою. Богато пробують підняти його на вищий степень економічного розвою, пробують навчити освіти, пробують уперед вчити його по старому, старою, штучною, закацапщеною мовою, а відтак постепенно переконуються, що народови найкраще пояснити якусь річ його рідною мовою. Опісля вони вже відкривають, що про ті справи, які вони хочуть учити, є вже дуже гарні книжочки, друковані в Галичині й на Великій Україні. Починають їх уживати, зпочатку зі страхом, що їх люди не зрозуміють, але тут бачать, що люди все розуміють до останнього слова. От і мають доказ, до якого вони народу належать. От чому то наперед приходять до національної свідомости ті, що або самі вчаться або інших учать: молодіж і вчительство.

„Національна свідомість шириться в тих партіях, що стоять на становищі освідомлення народніх мас. Партії, що стоять на дітичівській або клерикальній засаді, ще далі держаться москвофільства; вони чують, що поширення національної свідомости та освіти підорве впливи їх партій та кляс. Та їх спротив може тільки цей поступ опізнити, а спинити його на все він не в силі. Нині й сумніву не може бути, що наш нарід уже дуже скоро буде знати, хто він такий.

„Ріжні нові винаходи причиняються до того, що той поступ іде скорше, як давніше. Таким новим винаходом є, приміром, радіо. Слухаючи на ньому промов по російськи, наш нарід бачить як на долоні ріжницю між своєю, українською, мовою і російською. Тепер уже їх не так легко задурити, що тут один народ і одна мова. Вони вже чули обі та знають, що тут дві мови, не одна, і два народи, не один".

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

—o—

Кождий сотик, кождий датої
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.

Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

ЖИВЕ НАДХНЕНЕ СЛОВО

Живе надхнене слово,
Моїх батьків барвиста мово!
В тобі сполучені — велика сила
Й мельодія душі, проста і мила,
В тобі тремтить зоря надії
Та зріють волі мрії!

Народ жиє тобою!
Ти можеш рушити юрбою,
У бій, на смерть, післати леґіони,
І до життя покликать міліони.
Твій голос будить темні села, —
Обдерті наші села!

Деж поклик твій орлиний?
Бо мій народ простий, невинний
На тебе чутко жде в тяжкій неволі.
Він кине все — роздор, і сум, і болі —
І рушить з ворогом до бою
За стяг державний — волю.

Ол. Неприцький-Грановський.

Сейнт Пол, Мінн.

В. Яргорин.

ВІДВОЙОВАНЕ МІСТО

(Історичне оповідання).

(11)

— Як схоче наш ротмістр, — райтар відповів. — На всіх мостах стоїть наша варта... Не козаки, а райтари пильнують, щоби хто не викрався з міста, або не закрався до міста. Хто хоче з міста вийти, той мусить мати дозвіл ротмістра. Хто до міста прийде, того вартовий веде до ротмістра. Як ротмістр розмовиться з ним, то він або йде собі вільно до міста, або його відводять до вязничних льохів. Без тих обережностей з міста виходити і до міста входити вільно тільки кільком водовозам, що тепер довозять до міста не лиш воду, але й траву для коров.

Так балакаючи з полоненим, козаки підійшли до коршми. Перед коршмою дожидали їх Калиняк і жінка.

— То Павло! — крикнула жінка, побачивши з близька козака, що відбив її корову.

— Який Павло? — спитав Калиняк.

— Не знаєш його?! Сеж Павло Воловецький, що привіз був покаліченого Дамяна Середича і потому з ним що днини приходив до нас на мід.

— Я не зараз пізнав, бо... бо я не так часто позирав на нього, балакав з ним не так часто, як ти, — муж відповів, неначе би троха з докором.

Коли козаки з коровою і з бочками вже цілком підїхали до коршми, урадувана жінка метнулася до Воловецького дякувати йому. Стягла козака з коня, обіймила його і стала цілувати. Хвилю козак стояв і не боронився. Колиж побачив, що його товариші сміються і що її муж, роззявивши рота, стояв безрадний і дивився на се, Павло вихопився з її рук, питаючи:

— Щож я такого великого зробив? Я лиш зробив те, що повинен зробити кождий, як має до того силу. Я від злодіїв відобрав те, що вони вкрали. На додаток, ви моя стара приятелька. Я й для вас зробив се... Довго вони у вас були?

— Не дуже довго, бо не більше, як годину. Та досить довго, щоби вкрасти корову, продати її мені і ще раз вкрасти. То були страшні хвилі. Бідна корова... Дивіться, як жалісно і як вдячно вона позирає на вас.

— Вони корову троха розрухали. Та се їй не пошкодить. З медом не так. Як не ту повну, то бодай ту надібрану вони сколотили. Мід скисне, як його лишити. Чи не ліпше було би випити зараз? Мої козаки її слова промовити не годні, так їм в горлі повисихало.

— Нехай пють! — крикнула жінка. — Випийте хоч би й обі бочки. Вони й так були пропащі. Вони ваша воєнна добича.

— То було би забогато. Покищо нехай буде лиш та надпочата. Ту другу сховайте. Як буде ваша ласка, то випємо її аж тоді, коли ворога вже проженемо за Дніпро, і ще далі.

Козаки Павла причепилися до надпочатої бочки. Друга ще була завішена між двома кіньми. Коли козаки і його жінка сиділи при столі з чарками меду на столі, Калиняк взяв коні за уздечку і з заступом під пахою повів їх до ліса. Там була скритка, якої й жінка не знала. Бочку сховав і з кіньми вернувся до коршми.

Калинякова тільки хвилю сиділа з козаками. Вона подумала, що козаки зїли би щось теплого... бодай по пару пирогів. В її скритці було ще троха муки, троха сала. Вона пішла робити пироги. Коли відійшла, Воловецький здоймив з коня невеликий міх і з нього виймив подерту свитку, такі штани і кучму, з котрої вовна вже майже цілком облізла. Він зараз переодягся і знов присів до товаришів. Коли так сидів, попиваючи мід, надійшла Калинякова з мискою пирогів.

— Де Воловецький? — спитала.

— Голодний був, отже пішов питати за хлібом — відповів таки сам Воловецький, тільки троха зміненим голосом.

— Яж йому казала, що йду робити пироги! — жінка крикнула огірчена.

— Я зїм за нього, на його здоровля, — Воловецький сказав своїм голосом і приступив до неї, щоби взяти миску з пирогами.

— А бодай же вас! — крикнула, глянувши в його очи. — Ви чого наділи се лахміття? Може хочете пуститися за жебраним хлібом? А може хочете бути за водовоза в Оршині? Тепер ви цілком подобаєте на такого водовоза.

— Коли ви не пізнали мене, то в Оршині я хіба й в білу днину можу непізнаний походжати по місті — Павло сказав, затираючи руки.

— Ви справді хочете до Оршина? Щоби спіймали і відрубали голову, або повісили? Один такий вже повис там. Закрався до міста тільки того, щоби навідатися до своєї старенької мами. Спіймали його і, кажучи, що він шпіон, повісили.

— Вперед мусіли би мене спіймати.

— В Оршині тепер не тяжко буде пізнати, що ви якийсь сторонський. Тепер там здорових парубків нема, отже як вас побачать, то зараз доміркуються, що ви що лиш прийшли до міста.

— Я мушу до міста. Мушу докладніше знати, як там є. Ну, і моєї судженої я вже пару місяців не бачив.

— Ви в Оршині маєте суджену? — жінка спитала здивована. Ви взагалі заручені?

— Ви того не знали? Моя суджена в Оршині. Я дуже тим журюся, що ні від неї, ні про неї не маю ніякої вісти. Я від мого полковника дістав приказ вивідатися, як там є в тім Оршині. Дещо вже сказав мені полонений райтар. Моя дівчина скаже мені решту.

— Як ви хочете прокрастися до міста? На мостах стоїть варта.

— Я гадаю, що такого, як я тепер, вартові возьмуть за водовоза.

— Небезпечно! Кажу вам, чортови в зуби не лізьте.

— Я можу й плавцем. Ріка, що оперізує місто, не дуже широка і не рве.

— Може від сего довідаєтеся що, — жінка сказала шепотом, показуючи на парубка, що увійшов саме в сій хвили. — То один з водовозів.

Парубок здивувався і жахнувся, коли побачив чужих козаків. Вже відвернувся, щоби вийти і втекти, коли Воловецький гукнув до нього:

— Ти не поміг би нам випити ту бочку меду, яку для нас лишив ротмістр Шидзінецький?

Парубок не знав, що про таке питання думати. Що козаки пють мід, він бачив. Бачив, що коло них стоїть бочка. Вірив, що ротмістр міг бути тут, бо вони оба одночасно виїхали з міста. Парубок виїхав по траву, ротмістр виїхав, щоби людські хати ще раз перетрусити за добичею. Парубок також вірив, що тут в коршмі ротмістр міг знайти бочку з медом. Та не вірив, щоби він ту непорожну бочку лишив кому. Не то ворогови, а й свому він такої добичі не лишив би. Парубок погадав, що козак жартує собі з ротмістра, бо сей перетрусив коршму і меду не знайшов. Аж коли відійшов відси, то мід знайшли козаки. Ось тому, парубок погадав, козак каже, що ротмістр лишив їм той мід. Коли парубок не відповідав, козак промовив:

— У вас в місті того добра хіба по вуха, що ти неначе не чув мене... Може у вас меду стільки, що ви ним і коні напуваєте?

— У нас того добра, від коли прийшли Ляхи, ніхто й не кушав, не нюхав, — парубок осмілився відповісти.

— То ходи сюди, присядься до нас.

Парубок все ще гадав, що з нього жартують собі. Кортіло його ковтнути і боявся, щоби козаки не зробили йому якого прикрого фіґля. Аж коли Калинякова вхопила збанятко, підставила під чіп і коли вже була половина збанятка меду, подала парубкови, він увірив, що се не жарти. Збанок приклав до уст і за хвилину віддав жінці порожний.

— Коли ти вже пив наш мід, то присядься до нас і розкажи нам, що там чувати у вас в місті, промовив до нього Воловецький.

— Та що чувати! — відповів парубок. — Біда, тай годі! Хто коли таке чував, щоби коровам возити траву зі степу до стайні в місті?! Я мушу що днини двічи в степ по траву, раз по воду... Добрий ваш мід, та мені пора відійти, бо вже смеркає.

— Де твій віз? — козак спитав.

— А деж би мав бути, як не зі мною. Він таки тут перед коршмою. Я поступив сюди, бо, переїжджаючи попри коршму, побачив якісь коні.

— Ти що лиш по траву, чи вже з травою назад до міста?

— Я вже з травою. Спасибі вам за мід. Непоганий був. Бувайте здорові!

Парубок вийшов, Воловецький за ним. Оба стояли коло воза з травою і довго щось пошепки балакали. Парубок зразу перечився, та на закінчення сказав:

— Та нехай вже так буде... Чорт їх побери! Тільки я одного не збагну. З вами сидить польський райтар. Чи він може здезертирував до вас? Не вірте йому. То мабуть шпіон...

— Не шпіон. Ми його перед хвилею полонили.

Оба пішли назад до коршми і знов присілися до товаришів. Коли вже смеркłося, Воловецький моргнув на Калинякову і вийшов до сіней. Молодиця пішла за ним.

— Я вже йду до міста, — промовив. — Той парубок...

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКЕ ВОЄННО-НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Здається, серед нас нема нікого, щоб не був тієї думки, що українські змагання за свою державність р і ш и т ь лише з б р о й н а боротьба. Лиш українська національна армія, що буде сформована в відповідний момент в процесі визвольної боротьби, буде тим чинником, котрий завершить усю підготовчу працю цілої української нації та всі наші змагання на шляху до створення української держави. **Без національної армії ми ніколи не збудуємо собі держави.** Нема ще прикладу в історії, щоб хоч один нарід створив собі державу, чи здобув якісь ширші права, без збройної боротьби. Всі інші чинники і змагання за державність лише підготовлюють ґрунт для збройної боротьби та пособляють їй.

Так було й з нами, коли лише збройна боротьба дала ще збройна боротьба дала спроможність українському народові проголосити на всіх теренах України українську державність, обєднати всі українські землі в єдине державне тіло й хоч на недовгий час перевести в життя саме істнування нашої держави. Армія потерпіла мілітарну поразку й з тим ми стратили все, що набули в ті часи, коли наші жовніри тримали міцно в своїх руках кріси й могли змагатися за державу. Одною з причин поразки нашої армії був брак старшинського складу, а найголовнише: нам бракувало того, що в кождій армії є мозком її — старшин ґенерального штабу, отих, що опрацьовують і переводять в життя всі пляни організації армії, по постачанню її, та розробляють і керують її оперативно-боєвою акцією. Правда, Придніпрянська Армія таких старшин мала порівнюючи більше, ніж галицька. То були ті старшини, що перейшли до української армії з бувшої російської армії й лишилися в складі її до самого кінця. Майже всі вони є синами нашого народу й нероздільно вернулися для праці лише для свого народу. Знайшлося також кілька й таких, що національно чужі були Українцям, але щиро й чесно стали на службу українському народови та його національно-державній ідеї. Вони й досі перебувають разом з численною нашою еміґрацією на чужині та все готові кождої хвилини знову стати на своїх відповідальних становищах для керування частинами української національної армії, коли для цього наступить слушна година.

Військова справа не стоїть на місці. Військова техніка, а з нею й військова стратеґія та такика зміняються майже кождого дня. Армії кождого дня набувають все нові засоби війни, а відповідно тому мусить змінятися й саме командування та способи акції армії. За цим повинні слідити всі ті військові фаховці, що хочуть і повинні будуть стати в відповідний момент знову діяльними командантами української армії. Та чи можуть це робити українські військові фахівці, коли вони тепер тяжко борються за своє істнування?

Десятки високо кваліфікованих і дуже цінних старшин української армії тепер ледви животіють, увесь час свій віддаючи заробіткови на кавалок хліба в тяжких умовах еміґрантського життя. Та всеж майже всі українські старшини не забувають за свій обовязок перед батьківщиною й по можливости працюють над тим, щоб все поновлювати та доповнювати своє знання. Рік тому вони спромоглися заснувати **в Празі Українське Воєнно-Наукове Товариство,** де найактивнішу участь беруть: ґенерал Омелянович-Павленко, бувший командант галицької та придніпрянської армії, ґенерал Петрів та інші. Товариство обєднує біля себе коло 60 українських старшин, фахівців ріжного роду зброї, а також до нього входять і старшини з донських козаків, на чолі з бувшим командантом донської козацької армії, ґен. Сидориним. Це ті козаки, що боряться за самостійність Републики Донського Козацького війська та за союз її з Україною. Це товариство відбуває свої тижневі збори, на яких ріжні фахівці читають доповіди в справі новин, котрі зявляються в їх військовій галузі. Над тими звітами ведуться фахові дебати. Отсе Товариство тепер на еміґрації повнить ту роботу, яку малаб виконувати Українська Академія Ґенерального Штабу. Короткий зміст лекцій друкується окремими брошурами і розсилається тим членам Товариства та військовим, які не можуть бути на зборах, а цікавляться військовими справами. Отже ведеться наукова воєнна праця.

Та, на жаль, на перешкоді стоїть брак коштів. Навіть такої мізерної суми як 20 долярів, потрібних на видрукування на міміоґрафі конспекту лекцій, Товариство не має, а по центі стягає зі своїх, і без того напів голодуючих членів. **Товариство має право сподіватися, що українське громадянство з Америки підтримає його, як підтримує щиро інші національні орґанізації.** Тим більше, що навіть невелика квота грошей уможливлює Товариству розвинути ширше свою працю й перенести з успіхом таке важне діло, як підготовку високо кваліфікованого старшинського складу, уділяючи персональних інструкцій тим що хочуть поширити й поглибити своє військове знання й мають до того відповідні кваліфікації. Ніякими заочними лекціями не можна набути військового знання, а особливо, коли кандидат не має до того відповідних кваліфікацій. На цьому стоїть Товариство вділяючи лише персональних інструкцій при помочі фаховців невеличким ґурткам слухачів.

Ми не можемо дивитися спокійно, як праця Українського Воєнно-Наукового Товариства в Празі нидіє з недостачі хочби невеликих постійних фондів, а тому мусимо прийти йому на допомогу, утворюючи спеціяльний фонд та пересилаючи його через Обєднання на потреби Товариства. **Не лише говорім про потребу армії й збройної боротьби, а реально готуймося до неї та піддержуймо роботу тих, що працюють в потрібнім напрямі.**

В. Батуринець.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В Найлс, Огайо, померла бл. п. **Ева Рудик,** жінка гром. Івана Рудика, довголітнього члена У. Н. Союза.

Покійна була доброю українською матірю, а походила з Лемківщини. Оставила сиротами 6 дітей. Похорон відбувся дня 29. січня 1932 р. Покійна тішилася великою пошаною між Українцями і чужими. Тому було так богато людей на похороні, в якім взяли участь два священики, Укр. Амер. Клюб, Бр. св. Михаїла, від. 140 У. Н. Союза з прапором, Тов. Запорожська Січ, від. 17 У. Н. С., Тов. Петра Шереметн, від. 153 У. Р. С. і Бр. св. Михаїла, від. 45 У. Р. С. Віддано останню прислугу чесній і добрій українській громадянці, вірній дружині й добрій матері.

Вічна Їй память.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БРУКЛИН, Н. Й. Бр. Пресв. Тройці, від. 203, повідомляє своїх членів, що збори за місяць лютий відбудуться в суботу, 6 лютого, в годині 8-ій ввечір, під ч. 162 Норт 5-та ул. Тому, що на тих зборах буде рішатися справа злуки віддлів, то присутність кождого члена на тих зборах є конечна. — Д. Сенюта, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Пошанували митрополита Шептицького за його народню і церковну працю.

Клівлендська українська громада задумала відсвяткувати 30-літній ювилей народноїь і церковної праці митрополита Андрія Шептицького, щоби тим дати доказ, що нарід наш вміє пошанувати ідейну працю своїх провідків. Уладженням свята занялась українська католицька парохія св. Апостолів Петра і Павла.

Свято відбулося в неділю, 24 січня 1932, а було зорганізоване спільними силами як, о. сов. Л. Левицького, його сотрудника о. Івана Забави, церковного хору Бояна з його дірiґентом п. А. Когутом, Сестрами учительками і цілим урядом церковним нашої парохії, і випало достойно і гідно. На свято виготовили орґанізатори спеціяльно зроблений портрет митрополита і 200 малих фотографій, які розпродано в день свята за 5 мінут. Свято саме тревало цілий день. Бо рано о. сов. Левицький і о. І. Забава відправили Служби Божі в наміренню ювилята, а о. Забава зворушив численно зібраних в церкві парохіян горячою згадкою про діяльність митрополита.

Святочний концерт відбувся в 5-тій годині вечером у церковній галі під парохіяльною церквою. На концерт прибула місцева інтеліґенція, Угрорус д-р Е. Манькович, і прокуратор суду, кандидат на майора міста Клівленду, п. Міллер зі своєю дружиною. Свято відкрив своїм могучим і зворушаючим вступним словом о. сов. Левицький, який вказав на вагу і значіння цього свята.

Сама програма концерту складалася з двох частин. Першу часть виконали своїми власними силами самі шкільні діти під проводом Сестер учительок. Вона обіймала щось 12 точок співів і деклямацій на переміну. Найкраще випали три пісні маленьких школярок у національних строях при вправах з вінцями. Се була велика і мила несподіванка. Ціла ся перша частина концерту крім свойого гарного виконання має ще подвійну заслугу і значіння. Іменно, малі діточки і Сестри влаштували память правдивого Батька і великого любимця дітей, Митрополита Кир Андрія. А далі це був попис маленьких українських діточок перед очами зібраних батьків і гостей. Кожда пісня, кожда деклямація малих щебетюшків немов промовляла до всіх родичів і старших Українців: „Дивись, батьку, дивись нене, ми не дурно ходимо до школи, до своєї рідної української, хоч вечірної школи." І раділи серця батьків, матерей і всіх присутних, як бачили ті діточі написи і мимоволі звертали вони свої очі з вдячним поглядом на присутних на галі Сестер-учительок. І мимоволі росла в серцю надія, що наші діточки, наша надія і будучність народу, колись гідно заступлять нас на вільній землі Вашинґтона і не застидають українського імени. Нашу радість прибільшувало ще те, що в поодиноких перервах і на вступі приграла на втіху нам молодеча банда наших українських дітей з передмістя Бакай під проводом п. Леська, а не менше мило вражало і се, що діточкам до їх хорових продукцій акомпаніювала на пяні талановита наша пяністка і співачка з Бояна, п-на Катерина Галущак.

Другу частину концерту виповнив на славу і честь цілої авдиторії наш знаний хор „Боян", під вправною батутою умілого дірiґента цього хору, п. А. Когута. Поодинокі пісні переплітали своїми поважними деклямаціями старші учениці-дівчатка. Сю другу частину концерту зачав о. Забава рефератом на тему „Митрополит Андрій як правдивий батько українського народу". Він вміло і ясно виказав, що ювилят за 30 лів своєї невсипучої праці на митрополичому престолі дав великий доказ великої любови до українського народу, до його визвольних змагань. А далі ювилят дав собою образ християнського батька, згідно з тим, що написав у своїм першім посланію: „Всім хочу стати для всіх, щоби всіх спасти". Отсе був девіз його життя, який зробив його правдивим батьком обездоленого українського народу. А нам, говорив о. Забава, лишається сплатити йому довг своєї вдяки і любови для нього і наслідувати його щиру працю і жертвенну любов для добра своєї церкви і свойого рідного народу.

Всі присутні вислухали з великою увагою тих щирих слів. По промові молода хористка, Катерина Кость, віддеклямувала спеціяльно уложений о. І. Забавою привіт Митрополитови Кир Андрієви, а відтак слідували продукції „Бояна". Хор відспівав 7 пісень, які виконав артистично. Поміж поодинокими точками виступали ще 3 декляматорки. І так, учениця А. Труш віддеклямувала вміло і гарно вірш о. І. Забави „Слово Владики Кир Андрія", а її ровесниця, М. Шмаґала, віддеклямувала знову поезію Литовця Вадікавскаса „Литовець Митрополитови Кир Андрієви". При кінці деклямувала ще учениця М. Голубець вершик „Згода і єдність". Осьма точка з черги в сій частині концерту дала знову нам милу несподіванку. Ото виступив перед авдиторію молодий скрипак, п. В. Волянський, зі своїм скрипковим сольом. Він відограв прекрасно, в супроводі пяна, на якім акомпаніювала К. Галущак, вязанку українських пісень. Як скрипак соліст так і молоденька вродлива пяністка стали героями цього великого свята. Вони немов відчули се, що Достойний Ювилят є покровителем молодих артистів-музикантів, і тому так гарно вивязалася з узятої на себе задачі. Коли хор „Бояна" закінчив 12-ту й останню точку другої частини концерту своєю прекрасною щедрівкою „Дзвони", виступив знову на сцену сідоглавий провідник і пастир клівлендської парохії, о. Л. Левицький, і підніс заслуги тих, що доложили труду, щоби пошанувати народню гуманітарну і церковну працю митрополита. Многолітствіє митрополитови, котре грімко і сердечно відспівав хор „Боян", закінчено концерт.

З того свята був не лише великий успіх моральний, але й матеріяльний, бо присутні на щирий зазив о. Левицького зложили щедрі датки на шпиталь ім. Митрополита Шептицького у Львові, на яку то ціль призначений дохід з цього концерту. На ту ціль зібрано $150.

Комітетовий.

—o—

ІСТ ГЕМПСТЕД, Л. АЙ., Н. Й.

Українська громада в Іст Гемпстед при церкві св. арх. Михайла відсвяткувала Листопадове Свято дня 27 грудня 1931 р. В 11-тій годині відбулося поминальне богослуження в память поляглих героїв за нашу вітчину. В той самий день вечером серед церкви була жалібно прибрана стрілецька могила з березовим хрестом. Над могилою о. Федишин, місцевий парох, і о. А. Іванишин, парох з Ню Йорку, відправили панахиду за поляглих борців. Підчас панахиди дівчата в українських строях стояли довкола могили зі свічками в руках.

По панахиді місцевий парох о. В. Федишин виголосив коротку, зворушуючу проповідь, пояснюючи значіння свята. На це поминальне свято прибуло досить велике число людей. Були люди з Фар Ракавей, Джемейки, Розліна, Іст Медова та з інших околиць.

Зате зблизька, з самого Гемпстеду богато не явилося на це поминальне свято, навіть тих, що звуть себе патріотами.

На святі головний бесідник, о. Іванишин, виголосив горячу та патріотичну промову.

По промові приступили до збірки. Було зібрано 42 дол. З них призначено на Рідну Школу 20 дол., а $13.90 на інвалідів. Решта пішла на покриття коштів свята.

Гроші переслано через Обєднання на Рідний Край. По збірці всі присутні відспівали „Український гимн „Ще не вмерла Україна!"

Жертви зложили; по 2 дол.: Д. Іванчук і о. В. Федишин; по 1 дол.: І. Тимцьо, Р. Шпиндюк, І. Микитин, Й. Кужда, П. Савяк, М. Турчин, І. Горин, Й. Кішинюк, М. Заків, М. Заборський, А. Канонець, гр. Максимків, В. Саків, Д. Марушій, А. Шпак, М. Федорик, Д. Ґімбаль, Ф. Петровський, Т. Тренчак, Ева Кішинюк, гр. Буранчик, Анна Блаза, П. Протика, п-ні Протика, Анна Колиш, гр. Лобусь, М. Корпасюк, Анна Ґенеґа, Й. Максимків, Й. Баран, Гр. Дорош і Д. Кишинюк.

Решта жертв була дрібними датками.

Д. Ґімбаль, секр. свята.

ЛИСТ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Дорогий Товаришу!

Сердечно прошу Тебе вислати мені два українські календарі на стіну, бо тут, хоч і на Україні, то не так легко дістати собі те українське, якого хочеш. „Товариші" дають те, що їм подобається, а не те, що люди хочуть мати.

Прошу вибачити, що так довго не писав до Тебе. Буду мати багато дечого поговорити, коли повернуся знову в „буржуазну" Америку. У нас тут рай такий, що не доведи, Господи. А це тому рай, що ходимо, як у раю, голими, босими або обідраними.

Тепер у нас наступає голодова смерть. Щойно половина зими, а вже один пуд хліба (36 амер. фунтів) коштує 70 рублів. Вже є дуже багато людей, що живляться лише буряками, які засівали для вигодування худоби та безрог. Є такі, що купують по фунтови висівок і платять по 50 коп. за фунт. До висівок домішують лушпини з бараболі, з дерева бруньки, мелють усе це на ручних жорнах і печуть такий „хліб".

На весну люди сподіваються такого голоду, що смерть скосить усіх. А „товарищі" з Москви все кажуть, що Україна хліб ховає й продналогу та хлібних заготовок не хоче виконати. Памятають ще й досі, що Україна була колись „житницею Росії".

Більше розкажу, як приду. Привіт усім знайомим.

Твій Петро...

Київщина.

ПОДЯКА.

Сердечну подяку складаю головному урядови У. Н. Союза за те, що виплатив мені посмертне по моїм чоловіку так скоро, що ніяка запомогова орґанізація того не зробилаб. Желаю У. Н. Союзови якнайбільшого успіху. Також складаю сердечну подяку урядови і членам товариства Січ, від. 59, що так старанно трудилися похороном мого чоловіка. А усіх братів і сестер взиваю, щоби вступали в члени до У. Н. Союза і до нашого місцевого відділу.

Агафія Махніцька,
члениця від. 59 У. Н. Союза.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА". 108 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Компанія Віктор того місяця не випустила ані одної української рекорди. Чи дійсно по контрах ніхто не купує рекордів, що компанія не вважає потрібним дальше випускати українські рекорди. А шкода, бо ще є богато матеріялу на рекорди, не лиш для розривки, але з точки національної культури. Хто може, то повинен дальше купувати українські рекорди, не задоволятися якою небудь радіо програмою. Хай діти привикають до своїх пісень і танців. Розуміється, треба рекорди вибрати. Вечерниці, Заповіт, рекорди Крушельницької, Ординського, Ємця повинні бути в кождій хаті. Де ті рекорди будуть, там український дух буде.

Програма на радіо зі стації WLBX тревае дальше цікава, гарна і поучаюча. Українці лиш ждуть від неділі до неділі на програму, щоб потому про ню балакати. Вже відбулося 18 програм за порядком, а ще ніхто не скритикував, що негарно. Є близько 500 листів, пишуть Українці, Поляки, Росіяни, Словаки і Американці і так само всі дуже люблять. Це дійсно заохота до праці на українській ниві.

Подамо лиш пару речень з надісланих листів до Сурми.

Пише гр. Володимир Чорномаз з Нюарку: „Вчера, то є в неділю рано, відограла дуже гарно українська музика, так, що пів години скоро минуло, як одна мінута. Якби цілий день грали, то ні їсти ні спати не хотілося6..." Гр. Петро Ярема, Магви, Н. Дж., пише: Я так слухав вашу програму, що через цілої пів години забув дихати". Мрс. Кирничний з Стемфорд, Конн., пише: „Через сімнацять тижнів Ваша ґрограма радує нашу хату, щобисьте ще довго-довго трималися добре", і т. д.

Трудно всі листи нараз помістити. Але з кількох вже можна вичитати щирість наших людей, котрі вміють виразити свою радість.

Заохота є для нас, коли дістається такі листи, за те щиро дякуємо. Подяка належиться слухачам, що не жалують труду написати нам листа. А ще більша подяка належиться Українцям музикантам і другим учасникам програми, котрі невідмовляються, а радо діляться зі слухачами тим, що знають.

На слідуючу неділю крім звичайної програми будемо мати до того ще й маленький науковий відчит „Про наших великих людей". Для відчиту запрошено д-ра Л. Цегельського. Цей відчит має на ціли доказати нашим слухачам, що ми мали дійсно великих людей, що Українці мають з чого бути горді. Крім цього наш шановний лірник вже чуеться лучше і обіцяв прийти на цю неділю зі своєю лірою на радіо.

Комітет радіо програми має отсим честь повідомити, що вже є 8 дійсно почесних членів. Ними є 1) Василь Авраменко, 2) Ів. Журавель, 3) Стефан Мулик, 4) Дмитро Ґудз, 5) Марія Мельник, 6) Н. Максимович, 7) Д. Кмита, 8) Григорій Демкович. Отсе є громадяни, які відозвалися на перший поклик підтримання програми.

Як стати почесним членом української радіо програми?

Треба купити від Сурми 3 книжки: Перша „Авр Литл Юкраініен Козин", книжка про Україну для дітей, писана по англійськи, ціна $1.00. Друга: Антольоґія Української Поезії. Містить майже всіх наших поетів життєписи і фотографії, також їх вибрані твори, котрі надаються при кождій оказії на декламації. Ціна $2.00. Третя: Це збір українських пісень під нотами (201 пісень). Книжка на добрім папері, в гарній оправі, дійсна прикраса хати. Ціна $2.50. Всі три книжки за 5 долярів. Хто слідує, буде читаний через радіо.

Суддя (до Ніґра): Ви обвинувачені в крадежі трох курей та двох кіз. Щож, признаєтеся до вини, чи ні?

Ніґер: Я невинний, пане суддя.

Суддя: Коли дасьте мені якусь поруку, випущу вас на волю аж до головної розправи. Чи маєте гроші, або якісь вартісні предмети?

Ніґер: Я не маю нічогісенько, крім трох курей та двох кіз.

НОВІ КНИЖКИ.

„ЛІТОПИС БОЙКІВЩИНИ".

Маємо ще одну відрадну появу нового наукового збірника, „Літопис Бойківщини", що виходить у Самборі. Цей збірник присвячений дослідам над історією, культурою й побутом бойківського племени. Перший збірник містить у собі такі розвідки: д-р М. Скорик: „Про назву Бойки", д-р А. Княжинський: „Межі Бойківщини", д-р В. Кобільник: „З археольоґії Бойківщини", І. Филипчак: „З історії шкільництва на західній Бойківщині (від 1772 до 1930 р.)", д-р В. Гуркевич: „Бойки за 100 літ у числах", о. Ю. Кміт: „Бойківський словарець з села Гвіздця", Р. Лукань ЧСВВ: „Василіянська друкарня в Залатинських Угерцях, пов. Самбір", та інші замітки й рецензії.

В збірнику подано кілька репродукцій з ікон та вишивок, що зберігаються в бойківському музеї. Видано цей перший збірник старанно, як по підборі матеріялу так і технично. Він робить вражіння солідного й вже маючого свою історію збірника. Збірник писаний гарною українською літературною мовою, а це ще більше підносить його вартість. Судячи по передньому слові в збірнику, написаному д-ром В. Гуркевичем, завданням „Літопису Бойківщини" буде, разом з дослідами минувшини та сучасности цього українського племени й заселеної ним землі, плекати любов та повагу до самих себе та до цілого українського народу й всієї української землі.

Тенденція доцільна й слушна, а тому слід її привитати. Хто не розуміє свого власного племени, свого власного шматка землі; хто не поважає самого себе й цурається свого племінного імени, звичаїв свого закутка, той не може поважати цілого свого народу й не зможе палко любити цілої своєї батьківщини. Від студій над своїм племенем, своїм селом, повітом, лежить шлях до студій над цілим народом, над цілою своєю землею. Любов до свого рідного шматка землі перетворюється в любов до цілої батьківщини.

Тому початки організаторів „Літопису Бойківщини", бойківського музею та дослідів над цим українським племенем треба не лише привитати, але й всеціло підтримати. Впершу чергу це повнині зробити самі Бойки.

І. Б.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

— Пане доктор, сталося мені велике нещастя! Я втратив память. Що тепер радите мені робити?

— Довги!

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(57)

Copyright, 1930, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Після жвавої наради Тарзан з малпами вирішив, що їм треба податися на кілька днів на схід, щоб там полюваннями здобути собі засоби поживи. Потім уже можна буде вирушити шукати Арабів. Сам Тарзан ще не був цілком при собі й умово він не дуже високо підносився понад своїх товаришів-малп. Йому ще треба було часу, щоб трохи видужати після поранення та щоб його мозок також заспокоївся після всіх ударів душевних і тілесних.

В той час, коли Ахмет Зек вихнув лейді Ґрейсток у намет, звязану за руки і ноги, її чоловік вирушив у противлежну сторону зі своїми малпами. Для лейді Ґрейсток знов почалися дні тяжких мук вичікування та неможливо тяжкого поведення Арабів з нею. Тепер її руки й ноги не відпочивали від мотузків, якими її звязали, щоб вона не втікла знову. Тарзан зі своїми волохатими товаришами йшов помалу на схід.

Його ще хворий мозок не міг думати докладно. Лиш іноді в нім пробуджувалося бажання знайти знову „її", що зробила на нього таке вражіння. Щось особливо тягнуло його до тієї білої жінки. Він уявляв собі нераз, що вже знову знайшов її й тепер з нею розгойдується на деревах. Коли приходив трохи до себе й починав розуміти дійсність, то тоді ставав обурений і готовий був пазурами роздерти тих чорних людей, що забрали „її".

Нарешті він рішив вертатися назад в джунґлі, щоб шукати слідів „її". Малпи не хотіли всі вертатися з ним. Чого їм іти в небезпеку, коли тут на сході вони почували себе дуже добре й мали подостатком усього, чого потребували для життя. Лише дві молодші малпи, Гаґлат ва Чолк, згоджувалися йти з ним. Вони були молоді, енерґійні, й авантуристичні пригоди їх тягнули. З ними Тарзан уложив усі пляни пошукування „її".